

A játékpedagógia módszertani megközelítései

© Dombi Mária Adrienn

Szegedi Tudományegyetem
Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Szeged

mdombi@jgypk.u-szeged.hu

A játék az ember elemi igénye, a csecsemő, a kisgyermek első tanulási módja: játékkal tapasztalja meg az őt körülvevő világot. A játék tevékenységi lehetőségek sokaságát foglalja magában: az együttlét, az együtt-tevékenykedés fiktív kerete. A játék a realitás újraálmodása, elemelkedés a valóságtól. Alkotás, együttlét, öröm, olykor kudarc, tanulás.

A játék egyszerre önfeledt és tudatos. Önfeledt, mert az érzelmekre hat, szenvedélyeket korbácsol, kimozdít a megszokottból. Tudatos, mert szabályok nélkül nem létezhet játék. A játék az önmegmutatás, a másokra figyelés, a humor, az én-kiteljesítés termékeny, sokszínű terepe. A játék a tanulás sajátos, motiváló módja. Az önmagunkról való tanulás sokféle módon történhet. Megtapasztalom, kipróbálok, megértem. Küzdök, hogy még jobb legyek. Vagy azért küzdök, hogy a társam lehessen a jobb.

A játék egyszerre mozgatja meg a jobb és a bal agyféltekét. Mert a játék az alkotó élet, a hatékony tanulás pazar eszköze. Aki értelmet lel saját gondolataiban, azt kreatív fantáziája el tudja szórakoztatni, bármilyen, esetleg embert próbáló körülmények közé kerüljön is.

A játékosképesség tehát hatalom, erő és fejlődési lehetőség. A játéknak a pedagógiában betöltött szerepe igen jelentős, hiszen többek között oktat és képességeket fejleszt (pl. oktató- és sportjáték), nevel (pl. drámajáték), pihentet, felüdít, szórakoztat (pl. mozgásos játék, táblás játék).

Játék a pedagógusképzésben

A tanulmányomban arra kívánom felhívni a figyelmet, hogy mennyire fontos a hallgatókat megtanítani játszani, és játékos formában tanítani a játékpedagógiára és a játékpszichológiára

A játéknak nem az a kizárólagos szerepe, hogy általa sikeresebben lehet valamilyen ismeretanyagot átadni, megtanítani, hanem felkészít arra, hogy a hallgatók sikeresen vegyék az akadályokat a jelen és későbbi tanulmányaik, munkájuk folyamán. A fő kérdés, hogy tudunk-e a játék, a játékoság által olyan kompetenciákat megalapozni, személyiségjegyeket fejleszteni, amelyek megkönnyítik az iskolába lépve a tanulást (Dombi, 2010).

A kompetenciaalapú pedagógusképzés elvárásainak megfelelően a hallgatók új típusú munka- és módszertani kultúrájának fejlesztése olyan transzdiszciplináris szemléletmódot igényel, amelyben benne foglalják a játék-értelmezés és felhasználás sokszínűsége, a tudatos játékhasználat szükséglete.

Módszertani alapvetések

A Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Óvodapedagógus képzésében a játékpedagógia modul keretein belül oktatjuk a játék pedagógiai, pszichológiai vonatkozásait, különös tekintettel a játék módszertani alkalmazásának lehetőségeire. Az óvodapedagógus képzésben a hallgatók megtanulják a játékpedagógiához kapcsolódó elméleti ismereteket, amelyek a szakmai, óvodai gyakorlatban is megfigyelhetők.

A játékpedagógia, játékpszichológia kurzusokat kiegészítik azok a tárgyak, amelyek a játék alkalmazási területeire készítene fel pl. projektpedagógia. A játékkészítés tantárgy olyan technikákat tanít, amely, alkotásra, kreativitásra készíteti a hallgatókat. A tantárgyblokk kurzusai egymást kiegészítve kerek egészet alkotnak. A hallgatókban feléled a bennük szunnyadó „gyerek”, megfigyelhetjük ezt pl. a kézműves foglalkozásokban.

Nemcsak a kurzus „színesítésére”, motivációra szolgál játék, hanem szinte minden didaktikai feladat megvalósítása során alkalmazható. A témafeldolgozások során lehetőség nyílik a hallgatók saját gyakorlati tapasztalatainak reflektív megvitatására. A kapcsolódó helyzetgyakorlatok során támpontokat kapnak az óvodapedagógus számára elengedhetetlen játszóképesség fejlesztéséhez, a gyermeki személyiség megismeréséhez a gyermek játékán keresztül, s újabb szempontokat az óvodai nevelési folyamat mindennapos gyakorlatába szervesen beépíthető, a korszerű játékfelfogáson alapuló személyiségfejlesztő eljárások tudatosabb és adekvát alkalmazásához. Mindez olyan szemlélet kialakítását, és az ehhez kapcsolódó kooperatív munkaformák, módszerek elsajátítását igényli, melyek a személyes, a szociális valamint a szakma-specifikus kompetenciafejlesztést képesek az élménypedagógia eszköztárával megvalósítani.

A játékpedagógia modul megalapozza azt a tudást, amely képessé tesz a játékpedagógia eszközeivel a konfliktusok megelőzésére, kezelésére, feszültségoldásra, az együttműködési képesség fejlesztésére, az önismeret formálására.

A következőkben a játékpedagógia modul áttekintésével kiemeljük a képzési sajátosságokat az óvodapedagógus kialakítandó kompetenciái szempontjából.

Óvodapedagógiai módszertani ismeretek

A tantárgy célja megismertetni a hallgatókat az óvodapedagógia általános módszertani alapkérdéseivel. Feldolgozzuk a pedagógiai készségek, csoportok, sajátos igények, szülőkkel való együttműködés, a bölcsőde-óvoda és óvoda-iskola átmenetek és az iskolaérettség kérdéseinek módszertani vonatkozásait.

A tantárgy kiindulópontja gyakorlatorientált, gyermekközpontú. Az óvodáskorú gyermekek életkori és egyéni sajátosságaira épülő pedagógiai módszertani kultúra mint elvárás, társadalmi követelmény jelenik meg. A kurzus áttekinti az óvodai nevelés területeit és módszereit, arra fókuszálva, hogyan készítjük fel a hallgatókat a pedagógiai gyakorlatra. Áttekintik a szakmai elvárások körét, az óvodai fejlesztés, az óvodai tanulás tartalmi kérdéseit különös tekintettel az iskolaérettség/ iskolaéretlenség kérdéseire.

Kiemelt téma a sajátos nevelési igényű gyermekek helyzete az óvodában, az inklúzió és a differenciálás alapkérdései. Foglalkozunk a csoport és egyén kérdéskörével, az individuál-pedagógiai szemléletű gyakorlat megvalósításának nehézségeivel, a csoportfoglalkozások szervezési kérdéseivel.

A fejlődés/fejlesztés és szociális tanulás, a viselkedés, magatartás az óvodában kiemelt kérdések, amelyek olyan fejlesztési területekkel egészülnek ki, mint a beszédkultúra, környezetkultúra, viselkedéskultúra.

Pedagógiai szituációk az óvodában

A tantárgy megalapozza az óvodapedagógiai ismeretek gyakorlatorientált elsajátítását. Elméleti ismeretekkel indítja a pedagógiai szituációk feldolgozását – különös tekintettel a konfliktushelyzetekre. Tárgyalja a személyiségfejlődés kérdései közül különösen a szociális kompetencia kérdéskörébe tartozókat, a szocializáció kérdéseit, az óvodás gyermekek szocializációja során előforduló problémahelyzeteket, konfliktusokat, konfliktuskezelési technikákat, a megoldásokhoz szükséges készségeket.

A kurzus a pedagógiai szituáció fogalmával, nevelési lehetőségeivel indít, amelyet beleépít a személyiségfejlődés folyamatának értelmezésébe, a fejlődés – fejlesztés lehetőségei, feltételei, a kompetenciák fogalma, típusai kérdéskörbe. A gyermeki személyiség fejlődésének színtereit feltárva foglalkozik a szocializáció folyamatával, jelentőségével, a szociális kompetencia fejlesztésének lehetőségeivel.

Kiemelt szerepet kap az óvodás korú gyermekek viselkedése, szokásai, kapcsolataik alakulásának feltérképezése, a konfliktusok jelentősége, megoldási lehetőségei. A problémahelyzetek, sajátos nevelési igények megjelenése az óvodában külön kérdéskört képez, amelyhez a hallgatók gyakorlati élményeit használjuk fel. A magatartásproblémák és korrekciók témát az óvodapedagógus viselkedése problémahelyzetekben kérdéskörrel egészítjük ki.

Játékpszichológia

A kurzus a játékkultúra alakulását a játékpszichológia főbb elméleti összefüggéseinek vetületében mutatja be. Középpontban a gyermek játékanak fejlődéselvű vizsgálata, a játékélmény belső mozgatórugóinak, törvényszerűségeinek, a külső-belső feltételrendszer kölcsönhatásainak feltárása áll. Kitér a játék személyiségfejlesztő hatásmechanizmusára, különös tekintettel a gyermeki koherencia- és kompetenciaélmény erősítésében rejlő szerepére. Korunk játékkultúrája számos új dilemmahelyzetet vet fel, melyek pedagógiai vonzatai különös figyelmet érdemelnek a leendő óvodapedagógusok számára. (Értékpreferenciák ütköztetése, tudásátrendeződés, hozzáadott tudástöbblet, kultúráközvetítés.)

A témafeldolgozások során lehetőség nyílik a hallgatók saját gyakorlati tapasztalatainak reflektív megvitatására. A kapcsolódó helyzetgyakorlatok lehetőséget kínálnak az óvodapedagógus számára elengedhetetlen

játszóképeség fejlesztéséhez, s egyúttal támpontokat adnak az óvodai nevelési folyamat mindennapi gyakorlatába szervesen beépíthető, a korszerű játékfelfogáson alapuló kompetenciafejlesztő eljárások tudatosabb és adekvát alkalmazásához.

A szakmai attitűdök és magatartás terén a gyermekközpontú szemlélet erősítése, és a játszóképeség fejlesztése, a társadalmi érzékenység, az egyetemes emberi és nemzeti normák tisztelete, tudatos értékválasztási képesség fejlesztése központi téma.

A fejlesztendő kompetenciák beépülnek az óvodapedagógia modul kompetenciakörébe, specifikumuk a játszóképeség pszichológiai alapjainak megismerése. E kurzus segítségével hallgatóink megalapozott tudással rendelkeznek a játékkultúra változásának lényegi összefüggéseire vonatkozóan, ismerik, értik és képesek szakmailag értelmezni a játék szerepét, jelentőségét a gyermeki személyiség alakulásában. Képesek a játékban megnyilvánuló gyermeki személyiség-reprezentációkat, „üzeneteket” felfogni, az adott kontextusban értelmezni. Tudatában vannak az inspiráló, a játszáshoz kellő teret, lehetőséget biztosító feltételrendszer jelentőségének az élménygazdag óvodai életmódszervezés keretei között.

A gyermeki kreativitás reprezentációs formái a játék folyamatában mind megfigyelési, mind tevékeny részvételi lehetőséget nyújtanak óvodapedagógus hallgatóinknak.

A kurzus témaközei közül konkrét megfigyelési tevékenységet hallgatóink a következő kérdéskörök alapján végeznek:

- A játékfajták és pszichológiai háttérfolyamatok.
- Az egyszerű gyakorló játékok osztályozása és fejlődése (Piaget, 1978)
- Saját játékmegfigyelések reflektív elemzése
- A szabályjátékok jelentősége a pszichikus fejlődésben.
- A szabálytudat és erkölcsi ítéletek a játéktevékenységben.
- Játékélmény – tanulási élmény.
- A flow-koherencia-kompetenciaélmény együttes diszpozíciói a gyermeki tevékenységrendszerben (Stöckert, 1995:7-31, 199-231).

Játékpedagógia I.

A játékpedagógia tantárgy az óvodai nevelés mindennapos gyakorlatába szervesen beépíthető, a korszerű játékfelfogáson alapuló elméleti és módszertani kérdéseket, játékfajtákat dolgozza fel. A cél olyan, a képességfejlesztő gyakorlatok széles skáláját ismerő óvodapedagógusok felkészítése, akik pedagógiai ismeretek birtokában tudatosan képesek a gyermeki fejlődés segítésére. Az általános pedagógiai és pszichológiai ismeretek birtokában lévő hallgatók képessé kell, hogy váljanak az óvodás korú gyermekeket a játéktevékenységen keresztül megismerni, és tudatosan, tervszerűen és élményszerűen fejleszteni.

A tantárgy célja a játékkal kapcsolatos alapismeretek nyújtása, készségek, képességek fejlesztése annak érdekében, hogy a hallgatók felkészüljenek a játéktevékenység, mint nevelési eszköz tudatos alkalmazására, a 3-7 éves gyermekek játékával kapcsolatos döntések meghozatalára. A fejlesztendő

kompetenciák összhangban vannak a játékpedagógia modul kompetencia-együttesével. A hallgatónak ismernie kell a játéktevékenység pedagógiai, pszichológiai alapjait, képesnek kell lennie a gyermekek foglalkoztatásával kapcsolatos döntéseket meghozni. A kurzus során elsajátítják a hallgatók az alapvető játékpedagógiai ismereteken túl azokat a gyakorlati készségeket (türelem, megértés, együttműködés, önuralom) melyek az óvodás gyermekek nevelése során szükségesek a gyermekek fejlesztő játékokba történő bevonásához, a játéktevékenységek tudatos, tervszerű megszervezéséhez, a fejlesztés megvalósításához, a gyermeki szükségletek játékra vonatkozó feltételeinek megtervezésére és megvalósítására.

A játékkal kapcsolatos elméleti ismeretek áttekintése: kultúrtörténeti alapozással kezdődik, majd a játéktevékenység fejlődésével foglalkozunk. Néhány fontosabb téma:

- ⇒ Az óvodapedagógus szerepe a játékban, a játéktevékenységhez szükséges pedagógiai készségek, képességek.
- ⇒ A gyermeki személyiség megismerésének lehetőségei a játéktevékenység során.
- ⇒ Az óvodai csoport mint játéktér, konfliktusok, konfliktusmegoldások.
- ⇒ A biztonság kérdései a játék során, az óvodai környezetkultúra, játékszerek és játékterek a fejlesztésért.
- ⇒ A jó játékszerek kritériumai.
- ⇒ A felnőtt és a gyermek együtt játszása az „én élményű” játék fejlesztő hatásai.
- ⇒ Játékfajták. Játék és tanulás. Játék és munka.
- ⇒ A játéktevékenység megfigyelése: gyakorló játék, szerepjáték, konstrukciós játék, szabályjáték.
- ⇒ A játéktevékenység megfigyelése: játékfajták és játékeszközök.
- ⇒ A játék osztályozása, a játékok jellemzői, kapcsolatrendszere az életkorral, nemekkel, adottságokkal, egyéni sajátosságokkal.
- ⇒ A játéktípusok és a képességfejlesztés összefüggései, fejlesztési feladatok és játékformák
- ⇒ Játék és érzelem.
- ⇒ Játék és szocializáció (Kovács & Bakosi, 2005).

Játékpedagógia II.

A tananyag feldolgozása során a hallgatók pedagógiai készségei közül elsősorban a szociális kompetencia területéhez tartozókat kell fejleszteni: köztük a beleérzés, szempontváltás, türelem, együttműködés, kompromisszumkötés készségét. Kognitív kompetencia és kommunikáció területén a konfliktus megoldási technikák elsajátításához szükséges készségeket kell erősíteni.

A kurzus célja, feladata, követelményrendszere, főbb tartalmi csomópontjai képezi a kiindulási alapot, különös tekintettel a játékpszichológiához való kapcsolódásra, de egyéb tárgyakkal és az óvodai gyakorlattal való kapcsolat is lényeges. Módszertani ajánlásokat tanulmányoznak át a „játékszabályaink”a témák konstruktív feldolgozásához.

A művelődéstörténeti áttekintés a játékkultúra csomópontjait keresi meg, ehhez az előzetes tudáselemek rendszerezése, új szempontok kiemelése szükséges. Speciális és egyúttal komplex nézeteik kialakulását „Az emberi kaland”. „A játékok világa – a világok játéka” témakörök segítik, amelyek a játékkultúra változásának tér- és idősíkjainak megismeréséből indulnak ki. Ennek további kifejtése a „Játékelméletek - nézőpontok. „Miért játszik az ember?” A felnőttek játéka. A gyermekek játéka” témakör.

A játék-élmény értelmezése, az élmény létrejöttének belső feltételrendszere, genezise a külső és belső feltételek egymásra hatása komplex módon közelíti meg a kérdéskört. A különböző játék-élmények metszéspontjainak találkozásokkor a flow- koherencia- és kompetenciaélmény megélése jelent fontos tapasztalatot hallgatóinknak.

A játék szerepe az ontogenetikus fejlődésben és a játék eredete, a játékélmény a koragyermekkorai fejlődésben szakirodalmi feldolgozáson alapul (Winnicott, 2006; Bettelheim, 1995; Millar, 1997). Az óvodáskorú gyermekek játéktevékenységének elemzése és értelmezése a gyakorlati megfigyelések alapján történik. Szempontmátrixot készítünk a játék személyiségformáló, szocializációs és közösségépítő szerepének feltárásához.

A játék és a megismerési folyamatok összefüggései hallgatóink pszichológiai tanulmányaira építenek. Részletesen foglalkozunk az örömélmény és kíváncsiság-motiváció szerepével. Az értelmi fejlődés tükröződése a játékban a fejlődéselvű megközelítés alapján történik. A képzelet és valóság, a gyermeki világkép és megjelenítődése a játéktevékenységben komplex sokoldalú elemzésre ad alkalmat. A kurzus témakörei közül hallgatóink a következő kérdéskörökben végeznek egyéni munkát.

- Megküzdési stratégiák mint önerősítő mechanizmusok. Az iskoláskor küszöbén
- A szerepjátékok „természetrája”. Általános és specifikus jellemzők.
- A szocializációs színterek hatásmechanizmusainak tükröződése a játékélményekben.
- Az együttes élmény. Az együttléttől az együttműködésig.
- Csoportdinamika az óvodai csoportokban. Megfigyelési tapasztalatok reflektív elemzése.
- A játék mint a pedagógiai pszichológiai prevenció és a fejlesztés eszköze.
- A játék mint terápia.
- Korunk új kihívásai a játék- és tanulási kultúra változásának tükrében. (Takács, 2002; Kovácsné Bakosi, 2008).

Játékkészítés

A játékkészítés kiegészíti a játékpedagógia és játékpszichológia kurzusokat, amelynek során játékfajtákat és a hozzájuk tartozó eszközöket készítjük el. Az egyszerű játékeszközöket természetes anyagokból készítjük, megtanuljuk azt is, hogy minden felhasználható. További pedagógiai feladataink: a játékfolyamat előkészítése, szervezése, és lebonyolítása, a játéktevékenység felhasználása a

személyiségfejlesztés érdekében, a gyermeki személyiség megismerése a játék során (Karlóczainé, 2009).

Projektpedagógia

A projektpedagógia komplex feladattervek elkészítésnek elméleti megközelítése alapján konkrét, a gyakorlatban megvalósítható projektek elkészítését tűzi ki célul, amelynek során a játéktevékenység beépítése a játékosság megjelenítése központi feladat. A kurzus résztvevői megismerik a projektmunka elméleti és módszertani rendszerét, a gyakorlatok során szerzett saját tapasztalataik reflektív feldolgozása révén képessé válnak innovatív célzatú projektek előkészítésében, szervezésében, kivitelezésében és értékelésében tevékenyen közreműködni. A projektmunka módszertanának elsajátítása és a pedagógiai műhelymunkák együttes élménytöbbletének átélése hozzásegíti a résztvevőket a szakmai elhivatottság erősítéséhez, a kooperatív együttműködés iránti attitűd fejlesztéséhez.

A kurzus olyan tanulási helyzeteket kínál fel, amelyek során a résztvevők a hagyományos elmélet-gyakorlat formális összekapcsolásán túlmenően mind a képzés tartalmában, mind az elsajátítás módjában új minőségű, jövőbeli hivatásukra nézve is jelentős, cselekvőképes tudás birtokába juthatnak. Középpontban áll a kooperatív munkaformák, kiemelten a pedagógiai műhelymunka sajátélményű megtapasztalása és a projektmunka módszertani elemzése ill. mindezek alkalmazási lehetősége a hazai és (esetlegesen a nemzetközi) gyakorlatban. A kurzus három egymásra épülő tartalmi modult foglal magában:

- Az elméleti összefüggések megvitatása
- A projektcsoporthoz megalakítása és csoportban végzett projektmunka különös tekintettel a játék szerepére
- A projektek bemutatása és együttes értékelése

A kurzus céljának megfelelően speciális munkaformát és munkaszervezési követelményeket jelent. Az elméleti részben a projektpedagógia kialakulásáról, fejlődésének mérföldköveiről és jelentőségéről beszélünk a paradigmaváltozások tükrében. Főbb kérdéskörei: a gyermekkor és a gyermeki világkép változásai; az élethosszig tartó tanulás új kihívásai a tanulási és a módszertani kultúra változásai. További főbb témakörök:

- A projekt értelmezésbeli problémái. A pedagógiai projekt és projektmenedzsment. Általános jellemzők és tartalmi kritériumok. A projekt fajtái. Színtérspecifikumok.
- Projektmunka az óvodában. Az óvodapedagógus specifikus szerepe az óvodai projektmunkában. Alapelvek, módszerek, szerepelvárások, kompetenciák. A projektmunka indikátorai (európai ajánlások).
- Projekt témák, projektek az óvodai életben. Válogatás a hazai és nemzetközi óvodai gyakorlatban megvalósított projektekből.
- A projektmunka folyamata, szakaszai. Tartalmi, szervezési, módszertani kritériumok. A tervezés, a projektterv indikátorai. Az előkészítő szakasz.

SWOT-analízis. Szakaszs-pecifikus eljárások, munkaformák és módszerek. A projekt-team megalakítása.

- Témaválasztás, a célok kijelölése, feladatok felosztása. Folyamat- és időterv, mérföldkövek technikája. Vizualizálási technikák. A projektnapló és a portfólió. A projektdokumentáció módszerei, eszközei és formái
- A kivitelezés szakasza. A műhelymunka kialakítása és eredményes működtetése. Kommunikáció, kooperáció és csoportdinamika. Az élménypedagógia módszertára.
- A bátorító nevelés módszerei a projektmunka során. Az elakadás és megküzdés dinamikája
- A projekt befejezése. A záróeffektus mint együttes élmény pedagógiai pszichológiai jelentősége.
- A projekt bemutatása. Prezentációs technikák. Szervezési feladatok és sikeres módszerek.
- A projektmunka értékelése. A több szempontú értékelési rendszer kritériumorientált elemzése.
- Projektek intézményközi együttműködésben. (Óvoda-iskola, gyermekintézmények, kulturális intézmények bevonásával, óvoda és a település stb.) Nemzetközi együttműködésben megvalósuló projektek

A kurzus végére a feladat egy projektterv részletes kidolgozása, pedagógiai műhelymunka során annak bemutatása.

Elmélet és gyakorlat összhangjában

Óvodapedagógus képzésünkben három éve folyik a hallgatók pályaszocializációs vizsgálata. A feltáró-fejlesztő vizsgálat résztémája a képzési program moduljainak hatékonyságvizsgálata.

A következőkben a játékpedagógia modulhoz kapcsolódó vizsgálati módszerek közül az interjú, megfigyelés, jegyzőkönyvezés, a reflexiókat feldolgozó gyakorlatok és a műhelymunkák tapasztalataiból válogatunk. Az elméleti ismeretek és a gyakorlatban végzett célzott játéktevékenység megfigyelések alapján a másodéves hallgatók műhelyfoglalkozásain a következő játékszinteket alakították ki. Az óvodáskorú gyerekek:

- szükségleteinek és életkorának megfelelő játékot válasszon, tudjon elmélyülten játszani,
- kapcsolódjon be közös játékokba;
- legyenek önálló, kezdeményező megnyilvánulásai;
- alakuljanak ki pozitív érzelmei társai iránt;
- vegyen részt aktívan az erőfeszítést, ügyességet igénylő játékokban.

A harmadéves hallgatók gyermeki játék-szintjeinek kialakításában megjelent az életkori differenciálás, a 3-4 éves gyermekek játékszokásait elsősorban a játékkezdeményezés, bevonódás szempontjából elemezték. Differenciáltan, de összefogottan fogalmazznak, gyakorlati tapasztalataikat felhasználva. Korábbi véleményüket kiegészítik, esetenként felülbírálják, felfigyelnek az egyéni különbségekre. A játéktevékenység jellemzőit az óvodáskor végére az

alábbiakban találják meg, elsősorban elvárásokat fogalmaznak meg. Az 5-7 éves gyermek legyen képes szabály-játékok megtanulására; tartsa be és kövesse a megismert szabályokat; hozzon létre egyszerű modelleket, maketteket; legyenek egyéni ötletei, javaslatai; válasszon helyesen adott tevékenységekhez anyagot és eszközt; legyen képes saját élményeinek eljátszására; fogadja el társai javaslatait, ötleteit.

A műhelyvita során a következő konklúziók kristályosodtak ki. A gyermek képes kitartóan játszani, egyazon játéktémában társaival együttműködve részt venni. Játékában dominánsan jelentkezik a szerepjáték. Alkalmazkodik a játék szabályaihoz. Képes egy szerep vállalására, szerepek elosztására, szerepjáték megszervezésére. Elsajátítja az együttjátszással kapcsolatos elemi szokásokat. Le tud mondani egy-egy kedves játékszerről. Változatos játékfajtákat játszik. Ezen megfogalmazásokat sok-sok gyakorlati példával erősítik meg hallgatóink, amelyeket óvodai gyakorlataik során figyeltek meg.

Hallgatóink tapasztalatai a játékba integrált tanulás jellemzőit illetően is sokrétűek, több esetben megegyeznek a megfigyelt játéktevékenység általános jellemzőivel. A műhelyfoglalkozás során a következő konklúziókat fogalmazták meg: az óvodáskorú gyermek az óvodai életszakasz végén képes több napon keresztül egyazon játéktémában együttesen részt venni. Játékukban dominánsan jelentkezik a szerepjáték. Az ismert meséket többször különböző formában dramatizálják, bábokkal eljátsszák. Bonyolult építményeket képesek létrehozni. Élvezik a szabály-játékokat, elutasítják a normaszegő magatartást. Interakciójuk során gazdag, kulturált megnyilvánulásokat figyelhetünk meg.

Alapvető mozgatórugónak tekintik a gyermeki kíváncsiság és tevékenységi vágy kielégítését, a tapasztalatok, ismeretek bővítését, gyarapítását, rendszerezését, képességeinek, készségeinek, kreativitásának fejlesztését. Megállapításaik szerint a játék akkor válik igazán személyiség-alakító tényezővé, ha a felfedező cselekvéses játékos tanulás megvalósítása komplex tevékenységekbe ágyazva jelenik meg. Az óvodáskor végére olyan kompetenciák kialakítására van szükség, melyek képessé teszik a gyermeket az iskolai életre, amelyhez kiváló gyakorlóterep a játékos, a játékból kiinduló, és oda visszatérő tanulási lehetőségek megteremtése. Ezt erősíti a gyermek érzelmi motiváltsága, előzetes élményeire, előzetes tapasztalataira építő cselekedtetés lehetőségének, örömeinek biztosítása sokoldalú megtapasztalás által.

A játék átszövi az óvodás életkor mindennapjait, valamennyi tevékenységi terület játékos megközelítése a komplex és hatékony nevelés alapfeltétele.

Összegezés

A Szegedi Tudományegyetemen folyó óvodapedagógus képzésben a játékkal kapcsolatos ismeretek középponti szerepet játszanak. Minthogy a 3-7 éves korú gyermek tevékenységének kerete, célja és működési terepe a játék, ezért fontos, hogy hallgatóink ismerjék a játszóképesség fogalmát, összetevőit, a játéktevékenység szereplőit, működési jellemzőit, fejlesztési lehetőségeit. Legyenek képesek kreatív, fejlesztő hatású játékokat kezdeményezni, melynek során fejleszhető a gyermekek kognitív, szociális és személyes kompetenciája

egyaránt. Fontos, hogy a játék során empátikus magatartásukkal segítsék elő a gyermekek szocializációját. Legyenek képesek játéktevékenység tervezésére, szervezésére, egyszerű játékok készítésére, játékkutatásra, egyszerű játékeszközök készítésére.

Irodalomjegyzék

- Bettelheim, B. (1995). *A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek*. Budapest: Gondolat.
- Dombi Alice (2010). A kisgyermekkori élmények hatása a gyermek fejlődésére. In Dombi Alice, & Soós Katalin (szerk.), *Fejezetek a kisgyermeknevelés köréből* (pp. 81-86). Gyula: APC-Stúdió.
- Karlóczainé Kelemen Mariann (2009). *Kisgyermekek játékos könyve*. Budapest: Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft.
- Kovács György, & Bakosi Éva (2005). *Játékpédagógiai ismeretek*. Debrecen: Szerzői kiadás.
- Kovácsné Bakosi Éva (2008). *A játékosképesség mint a kisgyermekkel foglalkozók kulcskompetenciája*. Alkotó műhely 1. Hajdúböszörmény: Debreceni Egyetem Hajdúböszörményi Pedagógiai Kar.
- Millar, S. (1997). *Játépszichológia*. Budapest: Pannonica.
- Piaget, Jean (1978). *A szimbolikus játékok osztályozása és fejlődése*. Budapest: Gondolat.
- Stöckert Károlyné (1995). *Játépszichológia*. Budapest: Eötvös József Könyvkiadó.
- Takács Bernadett (2002). *Gyermek – játék – terápia*. Budapest: OKKER.
- Winnicott, D. (2006). *Az egyén fejlődése és a család*. Budapest: Animula.